

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2008. május 7.

TÖRTÉNELEM

**EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

**OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM**

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot a vizgázó által használt színűtől eltérő színű tollal javítsa az alábbiak szerint!

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√—
3. Nem tartozik szorosan a megoldáshoz	[]
4. Felesleges, értékelhetetlen rész (áthúzás)	—————
5. Súlyos hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás)	—————
6. Értelmetlen szöveg, logikai problémák (aláhúzás)	~~~~~
7. Nyelvhelyesség (aláhúzás)	
8. Durva helyesírási hiba (aláhúzás)	=====

A feladatok alatt található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba írja be a tanuló által elért összes/teljes pontszámot!**

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozat(ok)ra!

Csak a megoldási útmutatóban megadott/megfogalmazott válaszszövegeket fogadja el, és az egyes feladatoknál feltüntetett pontozás szerint értékeljen! A megadott válaszszövegektől eltérést lehetővé tevő feladatokra, feladatelemekre (pl. indoklás) és feladattípusokra a részletes megoldási útmutatóban külön utalás található.

I. A rövid feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítókulcsban szereplő válaszszövegeket kell jó válaszként elfogadni.

Pontozás

Jó válasz/válaszszöveg:	0,5 vagy 1 pont (a megoldókulcsban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Azokra a feladatelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket a javítókulcs külön is megjelöl.

A megoldókulcsban megadott pontszám egy-egy eleme már tovább nem bontható.

Az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A több válaszszövegből álló feladatok pontozása:

- ha 2 pont adható, és két válaszszöveget vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszszövegért 1-1 pont adható;
- ha 1 pont adható, és két válaszszöveget vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszszövegért 0,5-0,5 pont adható.

A nem zárt végű feladatoknál (az indoklásoknál, szövegértelmezéseknél stb.) minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag megegyezik a megoldási útmutatóban szereplő válasszal. (Ezért ezeknél a feladatoknál a megoldások „Pl.”-l kezdődnek.)

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani (pl. igaz–hamis), ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza az elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet ír, akkor a beírás sorrendjében kell értékelni.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad!

A megoldásban szereplő javítókulcstól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítóknak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **négy** feladat értékelhető:

mégpedig kettő rövid és kettő hosszú feladat, amelyek közül mindegyik **más-más korszakra**, legalább kettő a **magyar** történelemre és egy az **egyetemes** történelemre vonatkozik.

A feladatok értékelése a tanulók **hibás feladatválasztása esetén:**

Ha *négy feladatot oldott meg* a tanuló, de helytelenül választott a korszakok, a feladat-típus stb. vonatkozásában, akkor

- azt a feladatát (vagy feladatait) kell figyelmen kívül hagyni, amelyikben a legkevesebb pontot érte el, így az összpontszám kiszámításánál a legkisebb pontveszteség éri;
- azt az egy (kettő vagy három) feladatát kell figyelembe venni, amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a tanuló *négyenél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és a megoldások között van négy olyan feladat, amelyik megfelel a választási szabályoknak, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni (pl. 13., 16., 17., 20. vagy 14., 16., 17., 20.).

Ha a tanuló *négyenél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és nincs *négy* olyan feladata, amely megfelel a választási szempontoknak, akkor azokat a feladatait kell figyelembe venni, mely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a vizsgázó *mindegyik feladatba belekezd*, és nem jelzi egyértelműen választását, akkor a vizsgaleírásnak megfelelően a **13., 16., 19., 22.** feladatok megoldását kell értékelni.

2. A feladatok értékelése

A feladatok **értékelésében** a következő szempontok a meghatározók:

- a) **feladatmegértés**,
- b) **követelményeknek** (kompetenciák, tartalmak) való megfelelés,
- c) **megszerkesztettség, nyelvhelyesség**.

A szöveges feladatok értékelése a **javítókulcs** felhasználásával történik, amely tartalmazza a konkrét értékelési szempontokat és a műveleteket, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat.

a) Útmutató a feladatmegértés pontozásához

A feladatmegértés kapcsán a következő szempontokat kell figyelembe venni:

- A feladat (téma, korszak) azonosítása: a diák a megadott problémáról, témáról, korszakról ír-e?
- A témataratás, a lényeg kiemelése: lényegre törően a feladatban felvetett problémára koncentrál-e?
- Tartalmi mélység, kifejtettség: megállapításai és következtetései mennyire összetettek, illetve relevánsak-e a probléma szempontjából?
- Műveleti sokszínűség és eredményesség: használja-e a forrásokat, és tud-e lényeges megállapításokat, következtetéseket tenni?

A feladatok konkrét értékelésénél az első lépés annak eldöntése, hogy a **feladatmegértés**re adható 4 vagy 8 pontból elért-e a vizsgázó legalább 1 pontot. Ha nem, akkor a feladat összpontszáma csak 0 pont lehet.

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

4 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

3 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket, megállapításokat fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

4-6 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2-3 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

b) A műveletek és a tartalmi elemek pontozása

A javítókulcsban az egyes kompetenciák (pl. idő- és térbeli tájékozódás, források használata) alkalmazásához kapcsolódó műveleteket „M”-mel, a hozzájuk rendelhető tartalmi elemeket pedig „T”-vel jelöltük.

Egy művelethez a problémamegoldó (rövid) feladatok esetében egy-két tartalom kapcsolódik, míg az elemző feladatokban – különösképpen az eseményeket alakító tényezők föltárásánál – több, kettő-három tartalmi elem is rendelődik. Ha a javítókulcsban egy művelethez csak egy tartalmi elem kapcsolódik, akkor a javításban a műveletek és tartalmak pontszámának is meg kell egyeznie. Általános szabályként az egyes műveletek és az egyes tartalmak pontozásakor az alábbiakat kell érvényesíteni.

A „Műveletek” (M) pontozása

2 pont akkor adható, ha a hozzá tartozó, a vizsgázó által elért tartalmi pontszám magas (az elérhető maximális tartalmi pontszám több mint 50%-a).
1 pont akkor adható, ha a tartalmi pontszámokból a vizsgázó legalább 1 pontot elért, és a válasz nem tartalmaz durva hibát (téves adatot, megállapítást).
0 pont akkor adható, ha a vizsgázó a tartalmi elemekre nem szerzett pontot, és a válasza súlyos tévedést tartalmaz.

Szoros összefüggés van természetesen a két értékelési szempont között, hiszen a műveletek csak a konkrét tartalmakon keresztül értelmezhetők és értékelhetők.

A tartalmi elemeknél szereplő példák (Pl.:) azt jelzik, hogy mely tartalmak fogadhatók el jó válaszként. **A tartalmi válaszelemek általában két részből állnak:** idő- és térmeghatározás; általános és konkrét fogalomhasználat; felsorolás (rögzítés, bemutatás) és következtetés (megállapítás). Ez a pontozásnál azt jelenti, hogy ha csak az egyik elemet tartalmazza a válasz, akkor 1 pontot, ha mindkettőt, akkor 2 pontot lehet adni. Természetesen a tartalmi válaszelemeknél – különösképpen a felsorolásnál és következtetéseknel – másfajta jó kombináció is elfogadható, mint amit a javítókulcs tartalmaz! A javítókulcsban néhány tartalmi elemnél a „vagy” szóval elválasztva több jó válaszlehetőség is szerepel, mindez nem zárja ki, hogy más jó tartalmi elemeket is elfogadjon az értékelő.

A „Tartalmi elemek” (T) pontozása

2 pont akkor adható, ha a válasz megfelelő mennyiségű helyes adatot tartalmaz, az elemzés jó színvonalon hivatkozik a forrásokra (szerzőre, szándékokra, körülményekre stb.), valamint többféle jellemző, tipikus okot, következményt fogalmaz meg, és/vagy említ az eseményekhez kapcsolódó történelmi személyiségeket.
1 pont akkor adható, ha kevés és nem lényeges, nem a legjellemzőbb adatot, következtetést, megállapítást tartalmaz az elemzés.
0 pont akkor adható, ha nincsenek adatok, összefüggések, vagy ha teljesen hibás megállapítások vannak a megoldásban.

c) A „Megszerkesztettség, nyelvhelyesség” pontozása

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

2 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló szerkesztett szöveg, melyben nincsenek durva helyesírási hibák.

1 pont akkor adható, ha több nyelvhelyességi és több durva helyesírási hiba van benne.

0 pont akkor adható, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a tartalmi kifejtéshez, megállapításai árnyaltak, több szempontúak, és nem tartalmaz nyelvtani vagy helyesírási hibát.

4-6 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de aránytalanul szerkesztett, vagy néhány megállapítása leegyszerűsített, egysíkú, kisebb nyelvhelyességi hibákat tartalmaz.

2-3 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos (pl.: a bevezetés, tárgyalás, befejezés közül valamelyik hiányzik). A szöveg megállapításai leegyszerűsítettek, egysíkúak, nyelvhelyességi hibákat tartalmaznak.

1 pont akkor adható, ha a válasz mondatokból áll, de a mondatok között alig van (tartalmi vagy nyelvi) összefüggés, és súlyos nyelvhelyességi és helyesírási hibákat tartalmaz.

0 pont akkor adható, ha a válasz vázaltszerű, csupán szavakból áll.

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat a lap üres helyein befejezhető, és ez a válaszelem is és értékelhető. Ez a rövid feladatoknál kb. 2-3 sort, hosszú feladatoknál kb. 4-5 sort jelent.

4. A szöveges feladatok értékelésének javasolt menete

1. Tanulmányozza át a feladatok javítókulcsait!
2. Tekintse át az értékelési szempontsor mintáját!
3. Ellenőrizze a vizsgázó feladatválasztásait!
4. Legalább kétszer olvassa el a tanuló dolgozatát!
5. A javítókulcs elemei szerint állapítsa meg az egyes szempontok szerint elért pontszámot!
6. Állapítsa meg az összpontszámot, és az osztószám (**3** és **4**) segítségével számítsa át vizsgaponttá!
7. A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni!
8. Számítsa ki a négy esszéfeladatban elért **összesített vizsgapontszámot!** Ha az összesített vizsgapontszám nem egész szám, akkor 0,5-re végződő eredménynél nem

kell kerekíteni, 0,5 alatt lefelé, 0,5 fölött pedig felfelé kell kerekíteni! (Pl.: 27,5 pont: nem kell kerekíteni, 27,3 = 27 pont, 27,7 = 28 pont.)

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Adja össze az I. és a II. összetevőben elért – korábban esetleg már kerekített – pontszámokat!

Táblázatok a feladatok értékeléséhez, pontozásához

Rövid választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	OSZTÓSZÁM 4	
Vizsgapont	7	

Hosszú választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	OSZTÓSZÁM 3	
Vizsgapont	16	

I. Rövid választ igénylő feladatok**1. Római történetírók (Elemenként 0,5, összesen 3 pont.)**

- a) Sulla
- b) Spartacus
- c) Constantinus *vagy* (Nagy) Konstantin *vagy* Konsztantinosz
- d) Caius (Gaius) Gracchus *vagy* Gracchus
- e) Augustus *vagy* Octavianus
- f) Caesar *vagy* Julius Caesar

(Nem fogadható el a rossz helyesírással írt tulajdonnév.)

2. A humanizmus és a reneszánsz (Összesen 4 pont.)

- a) félelemmel *vagy* féljenek tőle *vagy* tartsanak tőle (0,5 pont)
- b) Cél: A rend/egység/béke fenntartása *vagy* a hatalom fenntartása *vagy* az államérdek (0,5 pont)

Indoklás: Csak egyesek ellen irányul, míg a rendetlenség a közösség ellen. *vagy* Mert így biztosítható a béke, az egység. *vagy* A hatalom és az államérdek fontosabb, mint az erkölcs. (1 pont)

(Az indoklásnak a célra kell vonatkoznia.) (Más, tartalmilag helyes válasz is elfogadható.)

- c) Az emberek alapvető gonoszságával/Azzal, hogy az emberek sem tartják be a szavukat. (1 pont) *(Más, tartalmilag helyes válasz is elfogadható.)*
- d) Mindkettő igazolja a törvénytelen cselekedeteket is szükség esetén. *vagy* A társadalmi rend, a szilárd államhatalom biztosítása/megteremtése áll a középpontban, ez a legfontosabb cél. *vagy* A római mondás az állam/közösség hasznát emeli ki, míg Machiavelli azonosítja az állami érdeket az uralkodó személyes érdekeivel. (1 pont)
(Más, tartalmilag helyes válasz is elfogadható.)

3. Mátyás külpolitikája (Összesen 4 pont.)

- a) Mátyás király *vagy* I. Mátyás *vagy* Hunyadi Mátyás *vagy* Corvin Mátyás (1 pont)
- b) Támogatást, segítséget (pénzt) kért tőle. (0,5 pont) *(Más, tartalmilag helyes válasz is elfogadható.)*
- c) Mert a pápa az itáliai háborúk miatt nem tudott segítséget nyújtani. *vagy* Nem akart segítséget nyújtani. *vagy* A küldetés eredménytelen volt. (1 pont) *(Más, tartalmilag helyes válasz is elfogadható.)*
- d) az Oszmán-török Birodalomra *vagy* a Török Birodalomra *vagy* a törökre (0,5 pont)
- e) A törökellenes politikát felváltotta a német-római császári cím megszerzésének igénye *vagy* a nyugati orientációjú külpolitika *vagy* a cseh ügyekbe való beavatkozás politikája. (1 pont)
(Más, tartalmilag helyes válasz is elfogadható.)

4. A felvilágosodás (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) igaz
- b) hamis
- c) hamis
- d) igaz

5. Zrínyi és a török kiűzése (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

a)

Évszám	Hadjárat eredménye (vagy kudarca) török szempontból	A hadjáratok politikai következménye
1663	C	B
1664	D	F
1683	A	E

b) I. Lipót

6. Az ipari forradalom (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

- a) vasút(építés)/vasúti közlekedés *vagy* a gőzmozdony
b) menetidő/utazási idő/szállítási idő
c) (szállított) áru(k) *vagy* szállítmány *vagy* (szállított) termék(ek)
(Konkrét termékek megnevezése nem elegendő.)
d) olcsóbb/kifizetődőbb *vagy* gyorsabb *vagy* hatékonyabb
e) nehézipar *vagy* vaskohászat, gépgyártás
f) vas/vasérc
g) szén;
h) Anglia/Nagy-Britannia/Egyesült Királyság
(Az f) és g) válaszok felcserélhetőek.)

7. Rendi országgyűlések és a megyerendszer (Összesen 3 pont.)

- a) A modern országgyűlési képviselő a saját véleményét képviseli az országgyűlésen. *vagy* A reformkori megyék által megválasztott országgyűlési követek ún. kötött mandátummal rendelkeztek. *vagy* A reformkori megyék által megválasztott országgyűlési követek megyei utasítás alapján szavaztak. *(Minden egyéb, hasonló értelmű válasz elfogadható.)* (1 pont)
b) alispán (0,5 pont)
c) Pl. összehívja az országgyűlést; berekeszti/feloszlatja/bezárja az országgyűlést; elhalasztja az országgyűlést; szentesíti a törvényeket; visszautasítja a törvényeket; királyi előadásokban törvényeket kezdeményez; leiratban közli az álláspontját. (Elemenként 0,5 pont.)
d) alsó(tábla) *(Az alsóház nem fogadható el.)* (0,5 pont)

8. Az USA gazdasága (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

- a) 1934
A GDP újbóli növekedése *vagy* a munkanélküliség csökkenése.
b) A költségvetési hiány növekedése.
Mert az állam túlköltekezve bővíti a piacot. *(Más, tartalmilag helyes válasz is elfogadható.)*
c) Pl. infrastruktúra-fejlesztés; közmunkák; mezőgazdasági termelés csökkentése állami kárpótlással; bankzárlat; dollár elszakítása az aranyalaptól; a tisztességes verseny meghirdetése; a társadalombiztosítás bővítése. *(Más, tartalmilag helyes válasz is elfogadható.)*
d) Év: 1942
Indoklás: A II. világháború új konjunktúrát teremtett. *vagy* A háborúra való felkészülés (a fegyverkezés), illetve a háborúba való belépés következtében a hadiipar gyors fejlődésnek indult, és ez új munkahelyeket teremtett. *(Más, tartalmilag helyes válasz is elfogadható.)*

9. A klebelsbergi kultúrpolitika (Összesen 4 pont.)

- a) A magyarság vezető szerepét megőrizni/megerősíteni, ill. visszaszerezni a Kárpát-medencében csak a magyar népesség műveltségi szintjének emelésével lehetséges. (1 pont)
(Más, tartalmilag helyes válasz is elfogadható.)

b) Pl. népiskolák építése; a középiskolai tananyag modernizálása; a természettudományok fejlesztése; az egyetemek áthelyezése, bővítése; kutatóintézetek létrehozása; külföldi magyar intézetek létrehozása; a tanárok anyagi megbecsülése. (Elemenként 0,5 pont.)

c) A trianoni békeszerződésben rögzített katonai korlátozások miatt a honvédelmi kiadások alacsonyak voltak, s így az oktatás fejlesztésére nagyobb hányad jutott a költségvetésből. *vagy* A katonai kiadások egy részét az oktatásban rejtették el. (1 pont) *(Más, tartalmilag helyes válasz is elfogadható.)*

d) Magyar Királyság (0,5 pont)

10. Az 1956-os forradalom nemzetközi jelentősége (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

Időrendi sorrend	Idézetek	A források hovatartozása
1.	c	F
2.	a	A
3.	f	D
4.	b	E
5.	d	B
6.	e	C

11. A demográfiai válság (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

a)

1) születések (száma) *vagy* születési ráta

2) halálozások (száma) *vagy* halálozási ráta

3) Pl. a népesség növekedése (a születések és halálozások különbözete); a népességtöbblet; természetes szaporodás.

b)

3. kezdetben meredeken, majd enyhén emelkedő görbe

c)

1. 1750 és 1930

d)

2. az életszínvonal-életmód változása

12. A Magyar Köztársaság alkotmányos berendezkedése (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

a) MDF

Mert (országos) listájára a választópolgárok összességének kevesebb mint 5%-a szavazott. *vagy* Mert nem érte el az 5%-os parlamenti küszöböt. *vagy* Mert nem érte el a listás szavazatok érvényesítéséhez szükséges 5%-os eredményt (a pártlistákra leadott szavazatok alapján). *(Más, tartalmilag helyes válasz is elfogadható.)*

b)

1.	2.	3.	4.
D	A	B	C

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. A katolikus megújulás, az ellenreformáció kibontakozása (rövid)

Műveletek tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó összegzi a katolikus egyház megújítására irányuló törekvések okai, célját, és bemutatja azok eredményeit. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal.	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Megállapítja, hogy a katolikus megújulás (vagy ellenreformáció) a reformációt követő, illetve azzal párhuzamosan jelentkező folyamat, mely a XVI. században indult, és a XVII. században teljesedett ki a katolicizmus számos országban (pl. Habsburg Birodalom, Franciaország) való megerősödésével.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Használja az általános fogalmakat: pl. egyház, pápa, római katolikus, zsinat; illetve helyesen alkalmazza a témához kötődő történelmi fogalmakat: pl. reformáció, protestantizmus, katolikus megújulás, ellenreformáció, jezsuiták, inkvizíció, index.	0–4
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl. rögzíti a katolikus egyház megújulási folyamatának legfontosabb állomásait (pl. a jezsuita rend megalapítása, az inkvizíció működtetése, a tiltott könyvek jegyzékének összeállítása, a trienti zsinat összehívása), és említi a reformpápáknak a folyamatban betöltött kitüntetett szerepét; T Pl. rögzíti, hogy az ellenreformáció sikerének köszönhetően Spanyolország és Itália meg tudta őrizni sajátos katolikus arculatát, vagy Franciaországban, a Habsburg és a Német-római Birodalomban, valamint Lengyelországban is a lakosság jelentős része tért vissza Róma hűségére, és megállapítja, hogy mindezeknek köszönhetően gyengültek a protestantizmus pozícióit.	0–6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó alapvetően a katolikus egyház megújítására irányuló törekvéseket elemzi, és bemutatja azok eredményeit. T Pl. rögzíti, hogy reformátorokkal való szakítás után a XVI. században a katolikus egyházban is megkezdődött a megújulás, és megállapítja, hogy a megújulás sikeressége több tényező eredményeként alakult ki (pl. a protestánsok megosztottsága, a katolikus uralkodók szerepe, az újlatin ajkú területek lakosságának egyházhűsége, a reformpápák tevékenysége).	0–8

	<p>T Pl. rögzíti a Loyolai (Szt.) Ignác által alapított jezsuita rend kiemelkedő szerepét a katolikus megújulás terén, és megállapítja, hogy a rend tevékenysége három fő területre koncentrálódott (oktatás/nevelés, protestantizmus elleni harc, illetve missziós munka) <i>vagy</i> említi a rendnek a barokk művészet elterjesztésében játszott szerepét;</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a katolikus egyház és a pápa pozícióinak megerősítésében a reformációval szemben fontos szerepet játszott a trienti zsinat (pl. a búcsúcédulák árusításának megtiltása, az egyházközségek hit- és fegyelmi életének püspökök általi ellenőrzése, papok képzése papnevelő intézetek felállításával).</p>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

14. A kapitalista világgazdasági rendszer kialakulásának kezdetei (hosszú)

Műveletek tartalmak		Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a felfedezések gazdasági és társadalmi hatásait ismerteti és azt lényegre törően elemzi. Az elemzés feltárja az árforradalom kibontakozásának okait, folyamatát és következményeit is, illetve bemutatja a manufaktúrák kialakulásának folyamatát is.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azok alapján lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0–8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Megállapítja, hogy a kora újkor mélyreható gazdasági változásainak egyik mozgóatója a spanyol és portugál gyarmatokról Európába beáramló nagy mennyiségű nemesfém volt. <i>vagy</i> A kontinentális munkamegosztás a gyarmatosítók anyaországát, Kelet(-Közép)-Európát és Nyugat-Európát kapcsolta össze kereskedelmi szálakkal. Megállapítja, hogy az árforradalom időszaka a XV. század végétől a XVII. század elejéig tartott.</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Használja az általános fogalmakat: pl. újkor, mezőgazdasági és ipari termék, piac, gabona, nemesfém, infláció.</p> <p>T Helyesen alkalmazza a témához kötődő történelmi fogalmakat: pl. árforradalom, agrárkonjunktúra, bekerítések, manufaktúra, bérmunkás, kontinentális munkamegosztás.</p>	0–6

<p>Források használata</p>	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Rögzíti, hogy a XVI. század folyamán a gabona és a kézműipari termékek ára is a többszörösére emelkedett, és megállapítja, hogy ezt a jelenséget nevezzük árforradalomnak;</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a kézműipari termékek árai sokkal kisebb mértékben emelkedtek, mint a gabonáé (az agrártermékeknek az ipari termékekhez mért relatív ára is nőtt), és megállapítja, hogy ez ösztönzőleg hatott a mezőgazdasági termelésre;</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Spanyolországból (és Portugáliából) kiáramlott az ezüst és az arany a Kelet-(Közép)-Európából megvásárolt gabona (és a Nyugat-Európából megvásárolt iparcikkek) ellentételezéseként, és megállapítja, hogy ez nem hatott ösztönzően az ibériai gazdaságok fejlődésére;</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy az ipari termelés új üzemformája alakult ki, a manufaktúra, és megállapítja, hogy a manufaktúrában munkamegosztás érvényesült (a munkafolyamatot részfeladatokra bontották – ezek elvégzését egy-egy alacsony bérű társadalmi rétegre bízták –, s minden munkás csak egy műveletet végzett).</p>	<p>0–10</p>
<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása</p>	<p>M A vizsgázó alapvetően a felfedezések gazdasági és társadalmi hatásait jellemzi, és feltárja az árforradalom jelenségét, illetve a manufaktúrák kialakulásához vezető folyamatot is.</p> <p>T Pl. bemutatja a kialakult kontinentális munkamegosztást, és megállapítja, hogy Nyugat-Európa mezőgazdasági felvevőpiacként ipari termékekkel látta el Kelet-(Közép)-Európát, Kelet-(Közép)-Európa pedig a mezőgazdasági termékek exportőreként a nyugati ipari termékek felvevőpiaca lett;</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy az árforradalom hatására korlátlanul lehetett értékesíteni Nyugat-Európa számára a kelet-közép-európai gabonát, és megállapítja, hogy az Elbától keletre a földesurak növelték a majorsági területet és a jobbágyi szolgáltatásokat;</p> <p>T Pl. utal arra, hogy az európai kereskedelem súlypontja az Atlanti-óceánra helyeződött, és megállapítja, hogy az atlanti térség országai Európa gazdasági centrumává váltak;</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy az olcsó ipari termékek iránt is fokozódott az igény, és megállapítja, hogy ez a folyamat (először Angliában, Németalföldön és Franciaországban) vezetett el a manufaktúrák kialakulásához. <i>vagy</i> A mezőgazdaságban felszabadult munkaerő bémunkásként áramlott az új típusú üzemekbe.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	<p>0–12</p>

Megszerkeszttség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

15. A maastrichti szerződés (rövid)

Műveletek tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó bemutatja a maastrichti szerződés jelentőségét és feltárja azokat a szerződésben lefektetett változtatásokat, amelyek új lendületet adtak az európai integrációnak. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal.	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Megállapítja, hogy a Szerződés megkötése 1991/93-ban Európában történt, <i>vagy</i> utal arra, hogy a közép- és kelet-európai politikai változások <i>vagy</i> a hidegháború befejeződése felvetették az európai integráció jövőjének kérdését.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Használja az általános fogalmakat: pl. szerződés, politika, elmélyülés, együttműködés; illetve helyesen alkalmazza a témához kötődő történelmi fogalmakat: pl. integráció, bővülés, kül- és biztonságpolitika, Európai Unió, három pillér, euró.	0–4
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl. rögzíti, hogy a Szerződés az együttműködés új területeit jelölte ki, és megnevez legalább egyet ezek közül (uniós állampolgárság megteremtése, <i>vagy</i> közös védelmi politika, <i>vagy</i> közös fizetőeszköz, <i>vagy</i> együttműködés a bel- és igazságügy terén, <i>vagy</i> a személyek szabad mozgása <i>vagy</i> közös kül- és biztonságpolitika); T Pl. rögzíti, hogy a Szerződéssel egy sajátos, ún. három pilléres szerkezet jött létre, melynek első pilléréként határozták meg az addig is működő három közösséget, és megállapítja, hogy a politikai uniót célzó új területeken lazább (kormányközi alapokon szerveződő) együttműködést céloztak meg.	0–6

Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó alapvetően a maastrichti szerződést jellemzi, és feltárja a Szerződéssel az európai integrációban bekövetkező változásokat.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a szerződés életbelépésétől (1993) az Európai Közösségek elnevezése Európai Unióra (EU) változott, és megállapítja, hogy a névváltozás is az együttműködés elmélyülését jelezte;</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a tagállamok együttműködése kiterjedt a közös kül- és biztonságpolitika területeire, illetve a bel- és igazságügyi kérdésekre, és megállapítja, hogy mindezek az európai integráció mélyülését mutatják, s a politikai unió felé tett lépésekként értelmezhetők; vagy megállapítja, hogy az együttműködés megállókon és megtorpanásokon keresztül halad az integráció felé.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a Szerződés elhatározta a gazdasági és pénzügyi/monetáris együttműködést, és megállapítja, hogy mindez alapvető változásokat hozott az integráció folyamatában, s határozott lépéseket tett a politikai unió kialakítása felé is.</p>	0–8
Megszerkeszttség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

16. A gyarmatokért folyó küzdelem és a szövetségi rendszerek *(hosszú)*

Műveletek tartalmak		Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően Németország nagyhatalmi helyzetének változását ismerteti a XIX–XX. század fordulóján, és azt lényegre törően elemzi.</p> <p>Az elemzés feltárja az első világháború előtti szövetségi rendszerekben bekövetkező változások és a gyarmati politika közötti összefüggéseket.</p> <p>A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal.</p>	0–8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Megállapítja, hogy a XIX. század utolsó és a XX. század első évtizedében volt a gyarmatokért folyó küzdelem csúcspontja. Az egységes Németország megalakulása (1871) után három évtizeddel bekapcsolódott a gyarmatokért folyó nagyhatalmi vetélkedésbe. (Megemlítheti a hármasszövetség és az antant megalakulását és Németország gyarmatszerzési törekvéseit.)</p>	0–4

Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Használja az általános fogalmakat: pl. gyarmat, gyarmatosítás, érdekszféra, nagyhatalmi vetélkedés.</p> <p>T Helyesen alkalmazza a témához kötődő történelmi fogalmakat: pl. „későn jövők”, német egység, imperializmus, hármasszövetség, entente cordiale/antant szerződés.</p>	0–6
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl. elemzi Bernhard von Bülow külpolitikai álláspontját, és megállapítja, hogy a német birodalmi kancellár (Bismarck korábbi kancellárral ellentétben) alapvető fontosságúnak tartja, hogy az ország kivegye részét a gyarmatokért folyó versenyből;</p> <p>T Pl. összehasonlítja Anglia, Franciaország és Németország gyarmati területeinek növekedését a vizsgált korszakban, és megállapítja, hogy a két évtized alatt megduplázódik a német gyarmatok területe, de még mindig eltölpül a két vetélytárséhoz képest;</p> <p>T Pl. elemzi a szövetségi rendszerekben bekövetkező változásokat, és megállapítja, hogy a 70-es és 80-as években kialakított szövetségi rendszert Németország számára kedvezőtlenül változtatta meg az, hogy Oroszország szövetségesből ellenfél lett <i>vagy</i> a német gyarmati politika hozzájárult Anglia és Franciaország közeledéséhez <i>vagy</i> Olaszország szövetségessé vált;</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Németország saját érdekszférának tekintette a Közel-Keletet, és megállapítja, hogy az ország számára a Berlin-Bagdad vasútvonal a közel-keleti gazdasági pozíciók erősítését jelentette.</p>	0–10
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó alapvetően elemzi és feltárja Németország nagyhatalmi helyzetének változását a XIX–XX. század fordulóján.</p> <p>T Pl. rögzíti a német külpolitikában bekövetkező változások tényét, és megállapítja, hogy II. Vilmos német császár önálló politizálásra törekedett, ezért menesztette a német egységet megteremtő Bismarck kancellárt, <i>vagy</i> megállapítja, hogy ezután a német politika merészebb lett, s bekapcsolódott a gyarmatokért folytatott versenybe;</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a német politika a századfordulón a nagyhatalmi státus elengedhetetlen jelének tartotta a gyarmatosítást („helyet Németországnak a Nap alatt”), és megállapítja, hogy ennek fő célja a katonai-stratégiai mellett a piacszerzés volt;</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Németország a gyarmati (és Balkán-) politika miatt szembekerült a korábbi szövetséges Oroszországgal, és megállapítja, hogy a három császár szövetségéből csak az Osztrák–Magyar Monarchia maradt meg; <i>vagy</i> megemlíti Olaszország szerepét.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a német gyarmatosítás és a meginduló</p>	0–12

	flottaépítés, <i>vagy</i> a közel-keleti terjeszkedés félelmet keltett a britekben, s megállapítja, hogy a britek válaszul felgyorsították flottájuk fejlesztését, és a gyarmati kérdésben megegyezve szövetségre léptek Franciaországgal <i>vagy</i> Az antant szerződés Németország ellen irányult; T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	
Megszerkeszttség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

17. Összetartó és elválasztó erők a három országrészben (rövid)

Műveletek tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó feltárja azokat a tényezőket, amelyek a három részre szakadt ország egységére, illetve összetartozására utalnak. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal.	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T A válaszból kitűnik, hogy a XVI–XVII. században a három részre szakadt ország (1541) nyugati és északi része (Királyi Magyarország) Habsburg, középső és déli része (hódoltság) a Török Birodalom fennhatósága alatt áll, míg keleti része (Erdélyi Fejedelemség) török hűbéri függésben önálló állam.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Használja az általános fogalmakat (hódoltság, reformáció, vallási türelem stb.), illetve helyesen alkalmazza a témához kötődő történelmi fogalmakat (kettős adóztatás, marhakereskedelem stb.).	0–4
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl. rögzíti, hogy a korszak meghatározó politikusai – a XVI. századi tapasztalatok alapján – az Erdélyi Fejedelemség különállásában látták a garanciát a királyságbeli rendi jogok tiszteletben tartására, T Pl. rögzíti, hogy a török magyarországi terjeszkedése nem szakította el teljesen a hódoltsági területekkel összekötő szálakat (marhakereskedelem, mezővárosok virágzása, magyar nyelv virágzása stb.), és megállapítja, hogy hódítók uralma sem volt teljes (pl. a kettős adózás jelensége).	0–6

Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó alapvetően a három részre szakadt ország részei közötti kapcsolóelemeket elemzi, és feltárja az egységekre utaló jelenségeket.</p> <p>T Pl. rögzíti a magyar nyelv egységesülését, vagy hogy a muszlim hitre áttérők száma is minimális volt, és megállapítja, hogy a 150 éves török uralom és a három részre szakítottság ellenére a magyarság megőrizte kultúráját, nyelvét.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a három országrész között a gazdasági kapcsolat folytonos maradt (a marhakereskedelem útvonalai átszövik az országot, a tenyésztés fő területei a hódoltságban voltak, de a piacokat csak a Királyi Magyarországon keresztül, magyar kereskedők tudták biztosítani), és megállapítja, hogy a régi birtokosok sok esetben beszédtek az adót a hódoltsági területen is – kettős adóztatás).</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy az Erdélyi Fejedelemség épp különállásával szolgálta a királyságbeli rendek érdekeit, és megállapítja, hogy így a XVII. századi magyar politika egyik vezérelve lett a fejedelemséggel való együttműködés</p>	0–8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

18. A magyar állam konszolidációja I. László és Könyves Kálmán idején (hosszú)

Műveletek tartalmak		Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a keresztény magyar állam konszolidációját elemzi.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be a keresztény egyház-szervezet megszilárdulását.</p> <p>Az elemzés feltárja a társadalom európai mintájú átalakulásának folyamatát.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0–8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Megállapítja, hogy a I. László 1077-1095 között (vagy a XI. század végén), Könyves Kálmán pedig 1095-1116 között (vagy a XI. század végén, a XII. század elején) uralkodott Magyarországon.</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat (állam, társadalom, egyház, törvények stb.).</p> <p>T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat (vármegye, ispán, püspök, egyházmegye, tized, cölíbatús, istenítelet stb.).</p>	0–6

Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy László törvényei már a kis értékű lopást is keményen büntették, és megállapítja, hogy az elrettentés az eljárás igazságosságánál is fontosabb szempont volt.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy László törvényei büntetik a pogányságot és a egyházi előírások be nem tartását, és megállapítja, hogy a cölibátus kérdésében viszont engedékeny.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Kálmán törvényei enyhébben ítéleznek, és megállapítja, hogy ez mind a magántulajdon megsértése, mind az egyházi előírások megszegése esetén jellemző.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Kálmán törvényei szabályozzák a birtokok örökítésének rendjét, és megállapítja, hogy ez a hozzájuk kapcsoló kötelezettségekre is igaz (katonaállítás).</p>	0–10
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó alapvetően a keresztény magyar állam konszolidációját jellemzi, és feltárja a kereszténység elterjedésének és a társadalom átalakulásának folyamatát.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy megkezdődik az állandó letelepülés, és megállapítja, hogy megszilárdul az élet- és vagyonbiztonság.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a kereszténység győzelme még nem teljes, ugyanakkor megállapítja, hogy a pogányság már sokkal kisebb súlyú probléma, mint a magántulajdon sérelme.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy intenzív törvénykezés folyt Kálmán uralkodása idején, és megállapítja, hogy az állam és az egyház tekintélye megerősödött.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy az állam ereje jelentősen megnövekedett, és megállapítja, hogy a nomád támadások elhárítása után még hódításokra is elég volt.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0–12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	0–8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

19. A dualista Magyarország nemzetiségi politikája (rövid)

Műveletek tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a dualizmus kori Magyarország nemzetiségi politikáját mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. az oktatásügy és az asszimiláció kapcsolata).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Megállapítja, hogy a dualizmus kora Magyarországon 1867-1914/1918 között volt, Magyarország az Osztrák-Magyar Monarchia része. <i>vagy</i> A nemzetiségek elhelyezkedésével kapcsolatban tesz megállapítást.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat (nemzet, nemzetiség, állam, oktatás stb.). T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat (asszimiláció, népiskola, államnyelv, tanítási nyelv stb.).	0–4
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl. rögzíti, hogy a nemzetiségi törvény lehetővé tette az anyanyelv széleskörű használatát, és megállapítja, hogy az iskolatörvény is csupán a magyar mint tantárgy oktatását írta elő. T Pl. rögzíti, hogy a nemzetiségi iskolák száma csökkent, ill. a magyarok aránya országosan nőtt, és megállapítja, hogy a hatalom az oktatáson keresztül igyekezett az asszimilációt biztosítani.	0–6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó alapvetően a magyar nemzetiségi politikát elemzi, és feltárja az oktatás és az asszimiláció összefüggését. T Pl. rögzíti, hogy Magyarország soknemzetiségű állam volt, és megállapítja, hogy a politikai elit ennek ellenére ragaszkodott az egy politikai nemzet fikciójához. T Pl. rögzíti, hogy a nemzetiségi törvény kortárs európai mércével nézve liberális volt, és megállapítja, hogy a nemzetiségiek tiltakozását be nem tartása váltotta ki. T Pl. rögzíti, hogy a törvény oktatásra vonatkozó előírásai kevésbé érvényesültek, és megállapítja, hogy az állam az asszimiláció során ért el ugyan sikereket, ugyanakkor a nemzetiségieket maga ellen fordította.	0–8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

20. A jobbágyság helyzete a XVIII. századi Magyarországon (hosszú)

Műveletek tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a XVIII. századi magyarországi jobbágyság helyzetét elemzi. A válasz lényegre törően mutatja be a jobbágyság jogi és anyagi helyzetét. Az elemzés feltárja az állam szerepét a jobbági terhek rendezésében. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0–8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Megállapítja, hogy Mária Terézia 1740-1780 között, fia, II. József pedig 1780-1790 között uralkodott Magyarországon, és az ország ekkor a Habsburg Birodalom része volt.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat (állam, társadalom, parasztság, adó, jog, oktatás stb.). T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat (jobbágy, kilenced, igás és gyalogrobot, majorság, úrbér, rendelet stb.).	0–6
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl. rögzíti a jobbágyok szolgáltatásait, és megállapítja, hogy ezekkel az államnak (adó), az egyháznak (tized) és a földbirtokosnak (kilenced, ajándékok, robot) tartoznak. T Pl. rögzíti, hogy az úrbéri rendelet maximálja a jobbágyok azon terheit, melyekkel a földesúrnak tartoznak, és megállapítja, hogy ezzel az állam beleszólt a földesúr és a jobbágy viszonyába <i> vagy </i> megállapítja ennek mértékét (heti egy nap igás, két nap gyalog robot). T Pl. rögzíti, hogy a Ratio Educationis a népoktatás kiterjesztésére tesz kísérletet, és megállapítja, hogy ez a jobbágyokra is vonatkozott. T Pl. rögzíti, hogy az 1785-ös jobbágyrendelet eltörli a röghözkötést és az örökös jobbágyságot, és megállapítja, hogy egyben megerősíti a paraszt földhasználati jogát, illetve megtiltja a telektől való megfosztását.	0–10
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó alapvetően a jobbágyság XVIII. századi helyzetét jellemzi, és feltárja az állam szabályozó szerepét. T Pl. rögzíti, hogy a korszak magyar társadalma rendi társadalom, és megállapítja, hogy a jobbágyság egy személyében is kötött, a rendi kiváltságokból kizárt, különböző szolgáltatásokkal terhelt réteg volt. T Pl. rögzíti, hogy az állam a nemesség ellenállását letörve	0–12

	<p>rendeletekkel szabályozta a jobbágyi szolgáltatásokat (Urbarium), és megállapítja, hogy erre jórészt az adóalap biztosítása miatt került sor <i>vagy</i> a jobbágymozgalmak miatt került sor.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy az állam megkísérelte a jobbágyok helyzetének, oktatásának javítását, és megállapítja, hogy ez a felvilágosult abszolutizmus szellemében történt.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy II. József rendelete a röghözkötés eltörlése ellenére sem hozta el a jogegyenlőséget, és megállapítja, hogy a szabad hivatásválasztás a kor gazdasági viszonyai között inkább csak elvi lehetőség volt.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	0–8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

21. A világgazdasági válság magyarországi hatása (rövid)

	Műveletek tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a világgazdasági válság magyarországi hatását mutatja be.</p> <p>A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. az egyes gazdasági ágazatok eltérő helyzetének oka).</p>	0–4
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Megállapítja, hogy a válság világméretű, Magyarországot 1929/30-ban érte el, és abból 1933 után kezdett az ország kilábalni.</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat (ipar, mezőgazdaság, hitel, munkaerő, export, import stb.).</p> <p>T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat (túltermelés, agrárrolló, árindex stb.).</p>	0–4
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy az élelmiszeripar, valamint a fémfeldolgozás és gépgyártás termelése zuhan, és megállapítja, hogy kivételt a 20-as években megjelent új ágazatok (textilipar, vegyipar, villamosenergia-termelés) jelentenek.</p>	0–6

	T Pl. rögzíti, hogy a mezőgazdaság válságát az agrárrolló kinyílása jelzi, és megállapítja, hogy ez az export kiesésének következménye.	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó alapvetően a válság magyarországi hatását elemzi, és feltárja az egyes ágazatok helyzetét.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Magyarország – a trianoni békekötés következtében – erősen a külkereskedelemre utalt <i>vagy</i> komoly adósságokkal rendelkező ország, és megállapítja, hogy ezek a tényezők könnyítették meg a válság hazai kitörését.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Magyarországon is hitel-, ipari és mezőgazdasági válság volt egyszerre, és megállapítja, hogy ezek egymást erősítették.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a válság megnövelte a munkanélküliséget, eladósodást és a vagyonszétosztást okozott, és megállapítja, hogy ez jelentős szociális és politikai feszültségekhez vezetett.</p>	0–8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

22. A Kádár-korszak kultúrpolitikája (hosszú)

Műveletek tartalmak		Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a Kádár-korszak kultúrpolitikáját elemzi. A válasz lényegre törően mutatja be a kultúrpolitika és az ideológia kapcsolatát.</p> <p>Az elemzés feltárja a Rákosi-korszakhoz képest bekövetkezett változásokat.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0–8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Megállapítja, hogy Magyarország a szovjet blokkhoz tartozott, és a Kádár-korszak Magyarországon 1956-1989 között állt fenn.</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat (diktatúra, sajtószabadság, kultúra, ideológia, propaganda stb.).</p> <p>T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat (cenzúra, öncenzúra, „legvidámabb barakk” <i>vagy</i> gulyáskommunizmus <i>vagy</i> „friziderszocializmus”, „három T”, „beat-korszak” stb.).</p>	0–6

Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a hatalom a Rákosi-korszaktól eltérően megelégedett az állampolgári passzivitással, és megállapítja, hogy ezt életszínvonal-növeléssel honorálta.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a hatalom – közvetve bár, de – ellenőrizte a médiát, és megállapítja, hogy sajtószabadság nem volt, <i>vagy</i> rögzíti a televízióknak mint médiumnak a megjelenését, elterjedését.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a korszak sem volt mentes az egyházellenességtől, és megállapítja, hogy ennek a Rákosi-korszakhoz hasonlóan ideológiai alapja volt.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a cenzúra miatt elterjedt a kétértelmű fogalmazás és a „sorok között olvasás” művészete, és megállapítja, hogy ez a kultúrában gyakran szükségtelenné tette a külső cenzúrát.</p>	0–10
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó alapvetően a Kádár-kor kultúrpolitikáját jellemzi, és feltárja a különbségeket a Rákosi-korszakhoz képest.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a Kádár-korszak is pártállami, a kultúrát is felügyelő, kommunista diktatúra volt, és megállapítja, hogy alapvetően puha diktatúra volt.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a Kádár-korszakban megjelentek a tiltott, túrt és támogatott kategóriák (az ellenőrzés indirektté vált és a szankciók enyhültek), és megállapítja, hogy ezáltal a korszak módszereiben jelentősen különbözött az 50-es évektől.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy az ideológia szerepe háttérbe szorult (még ha kizárólagossága fenn is maradt), és megállapítja, hogy mind a hatalom, mind az állampolgárok gyakorlatiasan viszonyultak a fennálló rendhez.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a bemutatott jelenségek alapján a hatalom és a társadalom „kiegyezése”/”megalkuvása” tapasztalható, és megállapítja, hogy ennek a kultúra a tükre <i>vagy</i> a hatalom és a társadalom közötti feszültségnek a kultúra egyben levezető szelepe is volt.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0–12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	0–8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16